

بِسْمِ تَعَالَى سَانَد

همراه جناب دکتر علاء بنیان گزار سازمان انتقال خون ایران، شیراز ۱۳۸۹

به نظر می رسید که حاملگی و زایمان امری عادی و بدون مشکل است. Lauren Larsen یک خانم ۳۸ ساله ورزشکار و سالمی بود که حاملگی طبیعی داشت و حتی عوارض صبحگاهی حاملگی نیز در او دیده نمی شد. اما در هفته سی و هفتم بارداری، وی دچار عارضه پره اکلامپسی (مسمومیت حاملگی) شد که یک مشکل جدی در این دوران می باشد. در نتیجه، وی ناچار گردید در بخش فوریت های پزشکی با عمل سزارین، دختر خود Clare را به دنیا بیاورد. سپس ترس شروع شد. آن شب، ناگهان فشار خون خانم Larsen افت پیدا کرد و گردش خون وی دچار مشکل شد. در یک لحظه ، او دچار خونریزی غیر قابل کنترل از تمامی رگ های بدنش گردید. وی شش هفته در بخش مراقبت های ویژه بیمارستان (ICU) بستری بود، سه عمل جراحی و چهار هفته دیالیز کلیوی برای وی انجام گرفت و بیش از ۲۰۰ واحد فرآورده های گوناگون خونی، از جمله گلبول قرمز ، پلاکت ، پلاسما و کرایو پرسی پی تیت (رسوب پلاسمای حاوی فاکتور هشت انعقادی) به وی تزریق گردید.

او وقتی به خانه می رفت به بانوی دیگری تبدیل شده بود، چرا که به واقعیت های تازه ای پی برده بود. او تبدیل به کسی شده بود که دارای هدف تازه ای بود. هدف او گسترش کلمه " لزوم اهدای خون " در کل کشور بود. خانم Larsen خیلی خوشحال بود، چرا که می دانست که صدها انسان ایثارگر وجود دارند که بدون هیچگونه چشم داشتی خون خود را اهدا می کنند.

همه ساله ۴/۵ میلیون امریکایی به وسیله انتقال خون نجات می یابند و روزانه حدود ۳۸۰۰۰ واحد، یعنی ۱۰۰۰۰۰ لیتر خون در امریکا مصرف می شود.

دکتر Jems P.AuBuchon از روسای مراکز انتقال خون می گوید: هر روز در حدود ۴۰۰۰۰ امریکایی خون اهدا می کنند که برای ادامه کار سیستم بهداشتی امریکا کافی است. علی رغم اینکه، در حمله تروریستی ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱، تعداد پانصد هزار امریکایی خون اهدا کردند، ولی ذخیره خون کشور به مرز خطر نزدیک شد. ما اوقاتی از سال را مشاهده کرده ایم که در آن منابع خون، به طور وحشتناک کم می شود. این زمان ها، بعد از تعطیلات و اواخر تابستان می باشد، یعنی زمان هایی که مردم در تعطیلات و مسافرت بسر می برند. بهبود شرایط، نیاز به کار فوق العاده ای نیست، چون، ۵٪ افزایش در تعداد اهدا کنندگان (در حدود ۴۰ نفر در هر ایالت)، برای پر کردن منابع خون و خروج از بحران کافی می باشد.

علی اصغر صفیری فرد
کارشناس ارشد خون شناسی و بانک خون
safirifardas@Gmail.com

کاهش ذخایر خونی

دلیل عمده ذخیره خون این است که حتی اگر ۶۰٪ جمعیت کشور واجد شرایط لازم برای اهدای خون باشند، تنها ۵٪ آنها خون اهدا می کنند. بر اساس نظر Louis M. Katz دستیار پزشکی مراکز خون امریکا، سه دلیل عمده برای کاهش میزان جمع آوری خون وجود دارد:

۱- تغییرات آماری. نسلی که ما همیشه متکی به آن بوده ایم، از سال ۱۹۵۰ خون اهدا می کرده است (نسل جنگ جهانی دوم)، ضمن اینکه حالا این افراد پیر شده اند، تعدادشان نیز کم شده است. او می گوید: نسل های بعدی تمایل زیادی به اهدای خون ندارند. دلیل آن، اختلاف در نحوه زندگی و فرق بین میزان حس انسان دوستی می باشد و یا به علت این است که ما به عنوان سازمان های انتقال خون، برای این نسل ها، زیاد جذاب نیستیم. اما این موضوع، به احتمال زیاد جزئی از آن سه دلیل است.

۲- افزایش نیاز به خون. به دلیل اینکه، اعمال جراحی بسیار پیچیده شده و درمان های سرطان ها نیز تهاجمی تر گردیده اند، طول عمر افراد طولانی تر گشته است. بنابراین کشور هر ساله ۵٪ بیشتر به خون نیاز پیدا می کند.

۳- افزایش میزان خون اهدایی. از شروع همه گیری ایدز در اوایل دهه ۱۹۸۰، منابع خون خیلی سالم تر شده است، اما نیاز است که اهدا کنندگان بیشتری حذف شوند. ما اکنون آزمایش های حساس تری نسبت به گذشته داریم و می توانیم به خیلی از پرسش هایی که در گذشته بی جواب مانده بودند، پاسخ دهیم. کسانی که بین سال های ۱۹۸۰ الی ۱۹۹۶ سه ماه و یا بیشتر در انگلستان بوده اند، نمی توانند خون اهداکنند، چون ممکن است آنها به بیماری جنون گاوی مبتلا باشند. دلایل دیگری نیز وجود دارد. به عنوان مثال، یک مطالعه، دلایلی را که چرا مردم به اهداء خون تمایل ندارند، مورد ارزیابی قرار داده و دریافته است که سوءظن اهدا کنندگان و بیمارستان ها و عقاید نادرست دینی، نقش مهمی در این قضیه دارند. مطالعه دیگری که به

صورت مصاحبه ۲۰ دقیقه ای با دستیاران پزشکی بال تیمور انجام گرفت، نشان داد که زنان افریقایی _ امریکایی و قفقازی ها، نسبت به مردان، برای اهدای خون تمایل کمتری دارند (۳۶٪ در مقایسه با ۸۶٪).

شکستن سدهای سر راه

بزرگترین سد راه مردم در اهدای خون آن ها، عدم وجود تسهیلات، و عدم آگاهی آنها به اهمیت اهدای خون می باشد. یک بررسی که اخیراً توسط صلیب سرخ آمریکا انجام شد، نشان داد که اهدا کنندگان خون مایل اند در بیمارستان و یا نزدیک به بیمارستان، خون خود را اهدا کنند و حاضر نیستند برای این کار، شانزده کیلومتر مسافت کنند. به همین دلیل، صلیب سرخ آمریکا به همراه بانک های خون، تمام سعی خود را در جهت ایجاد تسهیلات برای اهدا کنندگان خون بکار می گیرند تا آنان به جای آمدن به بانک خون و صلیب سرخ، بتوانند در محل کار خود، خون اهدا کنند.

دکتر Linda A. Chambers کارشناس ارشد پزشکی صلیب سرخ آمریکا و سرپرست بیومدیکال در واشنگتن می گوید: یک بار ما به مراکز انجمن مراجعه کردیم و وضعیت خانم های خانه دار را با خانم های شاغل مقایسه نمودیم. خانم ها به عنوان محور خانواده تاثیر بسزایی در اهدای خون دارند. وقتی خانمی خون اهدا می کند، پیام او برای بقیه افراد خانواده این است که "این عمل بی خطر و بدون درد بوده و عملی مناسب

می باشد". پیام این است که اهدای خون یک عمل محبت آمیز و ایثار گرانه بوده و با نقش سنتی بانوان ارتباط دارد. باید توجه داشت که خانم ها ۵۳ درصد از موارد دریافت خون در ایالات متحده را شامل می شوند.

صلیب سرخ امریکا دریافت که خانم های ۱۷ الی ۱۹ ساله نسبت به آقایان در همان محدوده سنی، تمایل بیشتری به اهدای خون دارند، اما در طیف سنی ۶۵ الی ۷۴ سال، این تمایل کمتر است و وقتی این موضوع به کل اهدا کنندگان خون در طول سال تعمیم داده می شو ، تعداد مردان نسبت به تعداد زنان، بیشتر می شود ، به طوری که میانگین اهدای خون در مردان ۱/۶۸ بار در سال و در زنان ۱/۵۳ بار در سال می باشد یک دلیل برای این اختلاف، ممکن است این باشد که خانم هایی که هنوز وارد دوره یائسگی نشده اند، نسبت به آقایان، سطح آهن خونشان پایین تر است و وقتی صحبت از اهدای خون است، سطح آهن خون، فاکتور مهمی می باشد. سازمان غذا و داروی ایالات متحده (FDA) اعلام کرده است که سطح هموگلوبین هر اهدا کننده بایستی حداقل ۱۲/۵ گرم در دسی لیتر باشد. بنابراین حدود ۸٪ افرادی که جهت اهدای خون

مراجعه می کنند و تقریباً همه آنها خانم ها هستند ، پذیرش نمی شوند و یا اینکه به علت پایین بودن میزان هماتوکریت و یا شمارش گلبول های قرمز، به طور موقت، اهدای خون آن ها به تعویق می افتد. در کل، حدود ۳۰٪ خانم هایی که سعی می کنند خون خود را اهدا کنند، خون گیری از آن ها به تعویق افتاده و به زمان دیگری موکول می گردد. این بدان معنا نیست که خانم ها نمی توانند خون اهدا کنند. آن ها بایستی با استفاده از رژیم های غذایی و مکمل ها، تعداد گلبول های قرمز خون خود را افزایش دهند. برنامه ای را در دست اجرا است که در آن، خانم هایی که سطح هموگلوبین آنها پایین است، یک دوره مکمل آهن در خانه دریافت می کنند ، وقتی آخرین کپسول را تمام کردند، ملزم هستند خون اهدا کنند . امید است که این امر نه تنها، سطح هموگلوبین خانم ها را بهبود بخشد، بلکه تعداد خانم هایی را که بعد از دریافت آهن اقدام به اهدای خون می کنند، افزایش دهد. در حال حاضر، تعداد کمی از افراد که به طور موقت از اهدای خون محروم شده اند، برای اهدای خون باز می گردند.

در بیشتر مراکز صلیب سرخ امریکا، اغلب اصطلاح اهدای دو بار گلبول قرمز Double red blood cell donation - بکار می رود. این ها نوع متفاوتی از اهدای خون هستند که به جای جمع آوری خون افراد در کیسه های معمولی، خون در یک دستگاه جمع آوری می گردد. این دستگاه ، گلبول های قرمز خون اهدا کننده را جدا کرده و مواد دیگر خون را به بدن وی بری گرداند. با این عمل اهدا کننده می تواند دو برابر حجم معمول، گلبول قرمز اهدا نماید این امر به ما اجازه می دهد تا از اهدا کنندگان ویژه، مثل گروه های خونی O منفی، دو برابر شرایط عادی خون تهیه نماییم. از همه مهم تر اینکه، اهدا کنندگان در یک مراجعه به اندازه دو بار، خون اهدا می کنند. متأسفانه، خیلی از خانم ها شرایط لازم جهت اهدای دو بار گلبول قرمز را ندارند، چون ، حجم خون آنها بسیار کم است، اما برای کسانی که خون کافی دارند ، اهدای دو بار گلبول قرمز بسیار عالی است .

یک بحران رشد یابنده

بر اساس گزارش مرکز اطلاعات و آمار خون ملی در سال ۲۰۰۰، نه در صد بیمارستان های محلی گزارش کرده اند که به علت نبود واحدهای گلبول های قرمز، ناچار شده اند حداقل یک روز، اعمال جراحی را حذف کنند. حتی نصف این بیمارستان ها ناچار می شوند، حداقل دو روز این کار را انجام دهند، به علاوه اینکه یک چهارم بیمارستان ها نمی توانند حداقل یک روز نسبت به درخواست های خون لازم به موارد غیر جراحی، پاسخگو باشند. می توان پیش بینی کرد که از این به بعد، این شرایط بهتر که نمی شود، بلکه بدتر هم می شود.

در مورد تامین خون مورد نیاز ، همه موافقند که منابع خون محلی در بسیاری از مواقع که نیاز مبرم وجود دارد ، کم است. Lauren Larsen. همان خانمی که در ابتدای مقاله به وی اشاره شد، در حال حاضر به طور تمام وقت جهت گسترش کلمه اهدای خون کار می کند و به خوبی متوجه شده است که چرا این موضوع این قدر زندگی وی را تحت تاثیر خود قرار داده است. او می گوید: " من فهمیدم که مردم خون خود

را اهدا می کنند تا به من زندگی ببخشند. بنابراین، حالا نوبت من است تا وقتی را صرف کنم تا در سطح کشور اهدا کنندگان بیشتری را جذب نموده و این راهی برای کمک به نیازمندان به خون در آینده باشد. "

علی اصغر صفری فرد، کارشناس ارشد خون شناسی

safirifardas@gmail.com
safirifardas@yahoo.com

